ञ्चितान् । यथाशोभं यथालाभं तथा पात्राणि कारयेत् । विना पात्रेण यः कुर्यात् प्रतिष्ठां याज्ञिकीं क्रियाम् । विफला भवते सर्वांवाङ्नाटिधनापहा" दानशब्दे दानपात्रलक्षणादिकं ३५२० पृ० उक्तम् । पाकपात्रलक्षणादिकं पाकशब्दे ४२८२पृ० द्रष्टव्यम् ।

पात्रट पु० पातेव पिबन्निव अटति अट् अच् । १कर्पटे २क्षये शब्दच० ।

पात्रटीर पु० पातेव पिबन् रक्षन्निव वा अटति अट वा० ईरन् । १उचितव्यापारयुते सन्त्रिणि २लौहपात्रे ३कांस्यपात्रे ४रजतपात्रे ५सिंचाने ६पावके च मेदि० । ७पिङ्गाक्षे ८काके ९कङ्के च पुंस्त्री० शब्दरत्ना स्त्रियां जातित्वात् ङीष् । [रक्षके तुलाधटे पु० जटाध० ।

पात्रपाल त्रि० पात्रं पालयति पाल–अण् उप०स० । पात्र-

पात्रसंस्कार पु० ६त० । पात्रशुद्धौ मृज्जलादिना पात्रमार्जने पुरोटौ शब्दच० ।

पात्रासादन न० ६त० । यज्ञपात्राणां यथोक्तक्रमेण यज्ञनिष्पादनाय स्थापने यज्ञपात्रासादनक्रमस्तु कात्या०श्रौ० २।२।५ सू० तद्भाष्ये उक्तो यथा

"भूर्यग्निहोत्रहवणीस्रुक्कपालं शम्याजुहूपालाशिनसक्तुकलशमूषलं दृषदुपलमर्थवच्च" ८सू० "स्रुक्कपालमित्येकवद्भावादिदमेकं द्वन्द्वम् तेन बहुभिरपि कपालैरेकमेव पात्रमिति द्रष्टव्यम् । कपालानि च भिन्नस्य घटादेर्याह्याणि अभिन्नान्यपि रौहिणकपालवत् निर्मितानि भवन्तीत्येके इति धूर्तस्वामिनः । भूर्यं च नडतृणमयनिर्मोकनिर्मितं वेणुदलनिर्मितं वा भवति । अर्थवच्च येन येन पात्रेणात्र प्रयोजनं तेषां सर्वेषामुपयोगक्रमेणासादनम् । तथा च कात्यायनः "प्राचं प्राञ्चमुदगग्रेदुदगग्रं समीपतः । तत्तथा सादयेद्द्रव्यं यद्यथा विनियुज्यते" इति तत्रैवम् "अनो वा पात्री वा व्रीहयो यवा वा ततश्चैवम् अनोव्रीहयश्चानोयवाश्च पात्रीव्रीहयः पात्रीयवाश्चेति वा पवित्रच्छेदनानि पवित्रे च उपवेषः संयवनार्थमुदकं च आज्यस्थाली आज्यं च अमावस्यायां दोहनं चतुष्टयम्, वेदार्थः कुशमुष्टिः, दक्षिणायां अन्वाहार्यं तण्डुलाश्च दर्भतृणमभिश्च इध्मो बर्हिश्च स्रुवो जुहूश्च उपभृद्ध्रुवा च प्राशित्रहरणे ग्रहतावदानं च द्वे पुरोडाशपात्रे इति" कर्कादयः । तदयुक्तमिति केचित् । सूत्रतथाशास्त्रान्तरसूत्रेषु सादनप्रतापनोपस्तरणादिष्वेकस्या एव दर्शनात् । यज्ञेडापात्रीपिष्टपात्रयोरभेदमाङ्गस्तदपि अयुक्तम् शास्त्रान्तरसूत्रेषु तयोर्भेददर्शनात् तथा च तैत्तिरीयसूत्रम् "प्राशित्रहरणं चेडापात्रं च मेक्षणं च पिष्टपात्रो चेति" विस्तरो चातुर्मास्यादौ यत्र चर्वादिभिर्व्यवहिताः पुरोडाशाः तत्र भवतु पुरोडाशपात्रीभेदः । याज्ञ यूनकुशाश्च परिधयः कुशास्तीर्णं होतृमदनं च इडापात्री ग्रहवत्तं च अन्तर्धानकटः पूर्णपात्रं च पक्षे कर्मांपवर्गां समिदयासाद्यते परिधीनामपि प्रथमासादनमष्टादशकाष्ठकेध्मपक्षे एकविंशतिकाष्ठकेध्मपक्षे तत्रादेध्मात् त्रीणि काष्ठान्यादाय विकल्पेन परिधिपरिधानविधानात् । एवमत्र पात्राणामुपादानक्रमेणासादनमुक्तम् । यस्य यस्य पात्रस्य येन क्रमेण तस्यासादनम् एवं च सुतरां दृष्टार्थता भवति लाघवं च विनियोगक्रमेणासादने च तथा न स्यात् हविर्भक्षणे पात्राणां हविर्द्रव्यस्य च देशविप्रकर्षात् आज्यनिर्वापे स्थाल्याज्यस्य च तस्मादुपादानक्रम एव पितृभूतियाज्ञिकसम्मतः पात्रासादने युक्तः । कर्कार्याणां विनियोगक्रमेणासादनमाहुः" । सूत्रे अर्थवच्चेत्युक्तेर्यथा यथा यत्र यत्र यस्य यस्योपयोगस्तस्य तत्र तत्रासादनम् । तत्स्थानप्रकारो च तदुत्तरत्र सूत्रेषु द्रष्टव्यो

पात्रिक त्रि० पात्रस्य वापः ठन् । पात्रवापश्चेत्रादौ स्त्रियां विस्वात् ङीष् पात्रिकी चेत्रभक्तिः सि० कौ० । पात्रं सम्भवति अपहरति आहरति वा ठञ् । पात्रावहारकादौ स्त्रियां ङीप् । पक्षे ख । पात्रीय तत्रार्थे स्त्रियां टाप् । तत्रार्थे ।

पात्रिय त्रि० पात्रमर्हति घ । पात्रार्हे पक्षे यत् । पात्र्र

पात्रीय न० पात्रे साधु वा० छ । पात्रसाधौ यज्ञद्रव्ये त्रिका० । [यज्ञद्रव्ये ।

पात्रीव(र) पुंन०अर्श आदि०पात्रीं रा(वा)ति रा–(वा) क ।

पात्रेबहुल पु० ब० व० । पात्रे भोजनसमये एव बहुला० न तु कार्ये पात्रेसमिता० आचेपे गम्ये अलुक्स० । भोजनसमय एव बहुलीभूतेषु कार्याद्यसमेषु । युक्तराज्ञा० अस्याद्युदात्तता ।

पात्रेसमित त्रि० पात्रं भोजनकाल एव समितः सङ्गतः पात्रेसमि० अलुक्स० । १कार्यकाले अन्यमेषु भोजन एव सङ्गतेषु । युक्तरोज्ञा० अस्याद्युदात्तता । "स पात्रेसमितोऽन्यत्र भोजनान्मिलितो न यः" त्रिका० "निधायहृदये चापि यः परं शंसति स्वयम् । स पात्रेसमितोऽथ स्यादिति" शब्दसा० उक्तलक्षणे पुरुषविशेषे च ।